

De ramp met de spaarlamp – Hendrick Smit

Toen Jacqueline Cramer net was afgetreden als minister van Milieu, kwam ze spreken voor een groep studenten hier in Utrecht. Daar kon ik ook bij zijn. Er brandde nog een vraag en ik vuurde 'm af: "Waarom heeft u als minister van milieu nooit voorlichting laten geven over het kwik in spaarlampen?". Ze wilde het er niet over hebben. Jammer dan, want ik namelijk wél.

Het verbod op de gloeilamp.

Jacqueline Cramer heeft ervoor gezorgd dat de gloeilamp verboden werd, niet alleen in Nederland maar zelfs in Europa. In de eerste 100 dagen van haar ministerschap ging ze binnen bij Philips en toen ze weer buiten stond riep ze de banvloek uit. Redt het klimaat! Wat zal Philips blij geweest zijn.

Op gloeilampen werd al jaren niet verdiend, in tegenstelling tot de CFL-spaarlamp waar het bedrijf veel in geïnvesteerd had. Het is jammer dat de journalistiek niet in dit verhaal is gedoken toen. Cramer was namelijk in haar tijd bij TNO gedetacheerd geweest bij Philips. Ouwe jongens krentenbrood. De klimaatagenda van Cramer lijkt vooral haar zelf te dienen, wat later nog eens bleek.

Als minister had ze ook € 50 miljoen vrijgemaakt voor het opzetten van een klimaatinstituut, verbonden aan de Universiteit van Utrecht. Raad eens wie daar nu de directeur is?

Spaarlamp en verspreiding van kwik.

Je redt het milieu niet door mogelijk te maken dat kwikhoudend afval met het huisvuil wordt verspreid. Van Milieu Centraal, een soort Voedingscentrum voor het milieu, kreeg ik door dat 60 tot 70% van de spaarlampen niet de chemobak bereikt. Met 3 tot 5 milligram per spaarlamp betekent dat een heleboel kwik dat de verbranding in gaat. Een deel wordt uit de rook gefilterd, een deel komt terecht in de as en een deel verdwijnt de lucht in.

De CFL, de gewone spaarlamp.

Om verwarring te voorkomen: het gaat hier om de *CFL*-spaarlamp, wat staat voor *compact fluorescent light*, de gewone spaarlamp. Dit is eigenlijk een soort opgevouwen TL-buis. Hier zit kwik in en afhankelijk van het merk en type kan dat puur (metallisch) kwik zijn óf samen met lood.

Wanneer de lamp aangaat verdampt het spul.

Milieuvriendelijk zijn ze om die reden al niet. Voeg daaraan toe dat ze een bron van straling zijn (UV licht en elektromagnetisch) en dat ze niet écht energie besparen. Ze kosten meer energie om te produceren dan ze aan besparing verder gaan opleveren. De gloeilamp is daarom nog steeds beter.

De spaarlamp, een risico in huis.

Als zo'n CFL een tik krijgt dan komt het kwik vrij. Als de lamp dan aanstaat en het kwik verdampt is, dan komt deze damp direct vrij. Zoals aangegeven, laat de overheid ons spartelen over wat we vervolgens moeten doen. Milieu Centraal bagatelliseert zo'n kleine ramp en had advies waar je niet veel aan hebt. Een verwarrend verhaal ook omdat blijkbaar de uitstoot van kwik door energiecentrales in de vergelijking met halogeenlampen wordt meegerekend. In België vond ik beter.

Kwik is een hele giftige stof die zowel chronisch als acuut veel schade kan aanrichten op dieren en mensen. Het is niet voor niets dat inmiddels producten met kwik verboden zijn. Het is wel vreemd dat spaarlampen, tandvullingen en vaccins blijkbaar zijn uitgezonderd. Mijn advies is om bij breuk in elk geval heel goed te luchten. Kinderen, huisdieren en zwangere vrouwen horen de ruimte te verlaten. Stofzuigen is uiteraard niet handig. Tot de stofzak verwisseld wordt blaas je dan immers het kwik aan de achterkant weer uit. Als dat kan, veeg dan de scherven op en verpak deze in een dubbele plastic zak: chemisch afval. Vallen de scherven in het vloerkleed dan is opruimen veel moeilijker. Misschien is het beste om met een Stanley mes het stuk vloer eruit te snijden: chemisch afval. Tot slot is er de ouderwetse manier om zwavelbloem te strooien op een plek waar kwikdruppeltjes zijn gevallen (en dan zeker een week laten liggen, zodat het kwik kan reageren). Koop hiertoe een pondje zwavel bij een ouderwetse drogist.

Wie vreest voor kwikvergiftiging raad ik aan om 2000 tot 10.000 mg vitamine C per dag te nemen voor een tijdje. Dat is toch al gezond. Geschikte ongifters zijn verder: groene groenten (spinazie, broccoli, boerenkool, etc.), knoflook en ui (seleen), appels (pectine), zeewier en algen (alginaten), amandelen (seleen), korianderblad en wederom een snufje Keltisch zeezout (jodium, seleen, magnesium). Dit rijtje is geschikt bij veel soorten vergiftiging zoals met zware metalen.

De power factor.

In mijn huis zijn de CFL's bijna allemaal vervangen door óf een gloeilamp óf een LED-lamp. Deze laatste zijn relatief nieuw op de markt en, zo leerde ik uiteindelijk, ook nog niet perfect. De LED en de CFL-lampen gebruiken namelijk niet alle stroom die ze vragen. Een beetje een technisch verhaal.

Het komt er simpelweg op neer dat deze lampen de krenten uit de pap pikken. Waar een gloeilamp keurig alle stroom opmaakt, doen deze nieuwe lampen dat niet. Het gevolg is netvervuiling, een bron van ongezonde straling en stroom waar ook sommige apparaten niet beter van worden. Ook de energiemaatschappij is er niet blij mee want de opgewekte stroom wordt niet geheel afgenomen: wel de krenten, niet de pap.

Wat zou helpen is als er op doosjes van lampen een zogeheten *power factor* werd vermeld. Die geeft aan hoeveel van de pap wordt gegeten. Een ouderwetse gloeilamp heeft een power factor van 1, wat in die zin ideaal is. Bij CFL's en LED-lampen kan deze wel 0,5 zijn. Heel slecht. Tot de verpakking ons hierover inlicht, blijven we in het duister tasten over welke lamp beter is.

Het mag wel duidelijk zijn: spaarlampen hebben niet zo bar veel met besparing van het milieu te maken. Je kunt ze beter niet kopen, met name de gewone CFL types. Voor het moment is spaarzaam gebruik van de gloeilamp de beste manier om energie te sparen. En voor de sfeer heb ik de kerstverlichting (LED) verwerkt in een kroonluchter van kokosnoten.

